

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Koonti Psyykkisesti oireilevan oppilaan tukeminen - koulutuksesta

Yleisimmät lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöt

- **Mielialahäiriöt** (masennus, kaksisuuntainen mielialahäiriö)
- **Vakavat ahdistuneisuushäiriöt** (esim. tilannesidonnainen puhumisen vaikeus, sos.tilanteiden pelko, paniikkihäiriö, OCD)
- **Traumaperäiset häiriöt** - esim. PTSD, dissosiaatio (=ajatukset, tunteet ja keholliset tilat eivät yhdisty)
- **Käytöshäiriö / uhmakkuushäiriö** (liittyy usein samanaikaissairastavuutta kuten ADHD, oppimisvaikeus, kielellinen vaikeus)
- **Päihde- tai syömishäiriö**
- **Todellisuustajun häiriöt / psykoosisairaudet** (lyhempi tai pidempikestoiset)
- **Itsetuhoinen käytös** (voi liittyä esim. mieliala-, ahdistuneisuus- ja päihdehäiriöihin, tunnesäätelyn vaikeuteen tai traumaan)
- **Unihäiriöt**

Aaltosetälä, T. ym. 2020 THL: Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa; Ranta, K. ym. 2018. Lasten ja nuorten kognitiiviset ja käyttäytymisterapiat

VALTERI

Yleisimmät lasten mielenterveyden häiriöt ja niiden esiintyvyys

- Useamman kuin yhden psykiatrisen häiriön samanaikainen esiintyminen (*komorbiditeetti*) on lapsilla ja nuorilla yleistä (Kumpulainen ym. 2016; Lönnqvist ym. 2007)
- Alle kouluikäisillä on mahdollista tunnistaa lapsuusiän neuropsykiatriset häiriöt, sosiaaliset kontaktivaikkeudet ja lapsuuden käytöshäiriöisyys.
- Pojilla on lapsuudessa tyttöjä suurempi riski psykiatrisiin ja kehityksellisiin häiriöihin - ADHD, käytöshäiriöt, autismi, nykimishäiriöt, pakko-oireinen häiriö ja oppimisvaikeudet
- **Psykososiaaliset, perhekeskeiset ja kuormitusta lievittävät hoitomuodot ensisijaisia**

(Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K. & Sourander, A. (toim). 2017. Lasten psykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim)

VALTERI

Vain turvallinen mieli voi oppia, kasvaa ja kehittyä

- Tunne-elämää ei voi erottaa oppimisesta
- Jos lapsi ei koe olevansa turvassa, hänellä ei ole tilaa tutkimiselle, eikä hän kykene hyödyntämään omia vahvuuksiaan
- Turvaton lapsi keskittyy varmistamaan selustaansa.
- Aikuisen tärkein tehtävä on edistää lapsen turvallisuuden tunnetta ja luottamuksen syntymistä

(Huotilainen, 2019; Tapiola 2020, Eskelinen, 2023)

Psykologisten perustarpeiden tukeminen

Oppilaan näkökulman huomioiminen
Merkityksellisten toimintavaihtoehtojen tarjoaminen
Oppilaan aloitekyvyn tukeminen
Kontrolloivan kielenkäytön vähentäminen ("täytyy, pitää")
Pyydetyn toiminnan perusteleminen merkityksellisillä syillä

Ympäristön järjestäminen niin, että se tukee kompetenssin kehittymistä
Toiminnassa korostetaan oppimista
Palaute auttaa oppimaan
Mahdollistetaan onnistumisen kokemukset

Autonomia
Kompetenssi
yhteenkuuluvuus

"Opitaan yhdessä"- pedagogiset valinnat
Kohdataan ja keskustellaan
Vuorovaikutustaitojen harjoittelu
Vahvistetaan ryhmäytymistä arjessa
Yhteisöllisyyden rakentaminen

Muokattu Palmu, I (toim.)2020

VALTERI

Mitä oppilaan oireilun taustalla voi olla?

- Psykkisesti kuormittava, vaikea tai sietokyvyn ylittävä tilanne voi näyttäytyä oppilaassa esim. levottomuutena, aggressiivisuutena, vetäytymisenä, surullisuutena tai pelokkuutena
- Oireilun taustatekijät voidaan jakaa karkeasti neljään osa-alueeseen

Kuva: © Pixabay

- Vanhempien jaksaminen ja terveydentila
- Vanhemmuuden tyyli ja -taidot (ylisukupolveisuus)
- Päihde- ja mt-ongelmat
- Kotiväkivalta -perhehelvetti

Vanhemmuuteen kohdistuvat perussyyt

Ympäristöön kohdistuvat perussyyt

- Perhe on hiljattain muuttanut uudelle paikkakunnalle
- Kaverit ja kaverien perheet
- Ristiriidat ympäristön eri ihmisten / kulttuurien välillä (koulu ristiriidan lähteenä?)
- Asuinalueen turvallisuus / levottomuus

Yksilöön kohdistuvat perussyyt

Akuutit haasteet ja ilonaiheet

Oppilaan psyykinen oireilu

- Genetiikka & sairaustilat
- Kehitykselliset haasteet
 - Kielellinen erityisvaikeus
 - Oppimiskyvyn haasteet
 - Sensomotorisen kehityksen ja esim. aistisäätelyn haasteet
- NEPSY-kirjoisuus
- Psyykkisen kehityksen haasteet

- Ruoka, uni, ilo, sos. suhteet (= PERUSTARPEET)
- Oppilaan välittömät tunnereaktiot
→ kuinka aikuinen reagoi niihin?

Lähde: Lastenpsykiatrian erl. Jussi Karppi, KYS

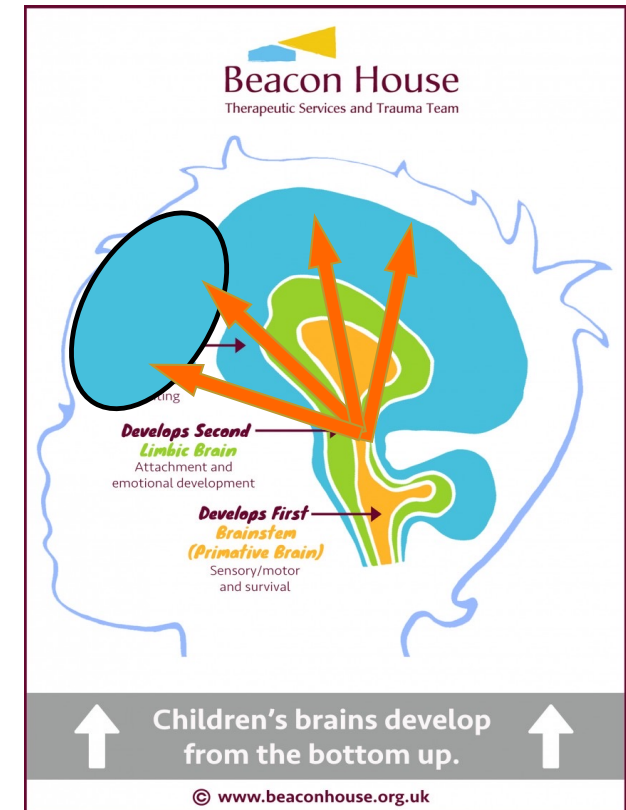

VALTERI

Kasvattajan tehtävä

J.Sinkkonen

- ”Auttaa lasta/nuorta tunteiden säätelyssä”
- ”Mentalisoida lapsen ajatuksia, tunteita ja pyrkimyksiä”
- & Avata ja ylläpitää psykologinen tila
 - jotta lapsi voi sietää sietämätöntä ja ymmärtää aikaisemmin ymmärtämätöntä

Opettaja persoonana on olennaisen tärkeä ”kiintymyskohde” lapselle ja nuorelle

Aikuisen tunnetila lapsen koulupäivän turvana

- Mitä tuon mukaan kun astun aamulla luokkaan?
 - Puhe linjassa toiminnan kanssa!
 - Miten vastaan? Tunteessa vaiko tunteella?
- Mitä itsellä on menossa omassa elämässä, kuinka huomioin nämä asiat työssä?
- Asenne ratkaisee aina!
- Jokainen päivä lähtee 0-0 tilanteesta, olipa edellisenä päivänä tapahtunut mitä tahansa.
 - Aikuisen tehtävänä on nollata taulu!
- Toivon voima on merkittävä
 - Lapsi lainaa aikuisen etuaivoja niin kauan, kun omat ei toimi!
- Oireilun taustojen ymmärtäminen tuo selvyyttä konkreettisten tukikeinojen järjestämiseen

VALTERI